

Läsa och skriva digitalt

–en nyckel till framgång i skolan och livet

Guldäpplets program på Bok & Bibliotek 2013

Guldäppet och partners medverkar på Digitala Torget på Bokmässan och arrangerar två halvtimmesseminarier med Guldäpplevinnare 26 och 27 september 2013.

Temat är de digitala möjligheterna i erövrandet av skrivandet och läsandet, av språket och därmed en avgörande nyckel till skolan, till kunskap och ett aktivt medborgarskap. Du möter två lärare, vinnare av lärarpriset Guldäppet, från grundskola och gymnasieskola. De belyser det lyft de digitala medierna idag ger till skrivande/läsande. Vi presenterar ett skolutvecklingsperspektiv, med ett kombinerat producent och konsumentperspektiv, liksom ett bildnings- och medborgarperspektiv.

Torsdag 26 sep kl 9.30-10.00

Wikipedia - att skriva för världen

Miljontals läsare! Det har eleverna på Katedralskolan i Skara. Ylva Pettersson, gymnasielärare och finalist till lärarpriset Guldäppet, berättar om hur elevers publika skrivande för Wikipedia utmanar till skrivande, till kritiskt läsande och till saklighet och blir djupt meningsfullt som en medborgerlig handling. Peter Becker, chefredaktör, modererar och presenterar Guldäppet.

Medverkande: Ylva Pettersson, gymnasielärare, Katedralskolan, Skara. Peter Becker, chefredaktör, föreläsare och debattör, modererar sessionen

Fredag 27 sep kl 9.30-10.00

Digital skriv- och lässtart, ett lyft för eleven

Hur kan barn erövra språket snabbare med hjälp av tangentbord och digitala verktyg? Kring att knäcka koden bakom att läsa och skriva och kringgå de motoriska svårigheterna i att forma skrivtecknen. Erica Lövgren, lärare och vinnare av lärarpriset Guldäppet, om hur det digitala gör en tydlig skillnad. Peter Becker, chefredaktör, modererar och presenterar Guldäppet.

Medverkande: Erica Lövgren, lärare åk 1-9, läs- och skrivutvecklare, Piteå. Peter Becker, chefredaktör, föreläsare och debattör, modererar sessionen

Arrangör: Lärarpriset Guldäppet och partners

Sammanfattning:

*Peter Becker, ordförande Stiftelsen DIU,
sammanfattar frågan kring att läsa och skriva digitalt*

Skriva på tangent, skriva för publik

– om digital läs- och skrivstart och nya
vägar för alla att erövra det skrivna språket
– nycklar till skolan och till livet

Att erövra det skrivna språket är en viktig del av skolstarten och skolgången. Det är dörren till böckernas värld och till kulturarv, till andra tider, andra platser och andra världar. Det är nyckeln till skolans värld och till många av vuxenvärldens dörrar. Traditionellt har barn i sjuårsåldern behövt ta två gigantiska kliv – samtidigt: att lära sig att forma skrivtecknen, och att lära sig utläsa tecknen, utläsa orden och tolka meningen. Att forma tecknen är ofta en rejäl motorisk utmaning, speciellt för många pojkar i sjuårsåldern. Alltså olyckligtvis just i starten av skolan.

De digitaliseringen ger idag många möjligheter till att snabbare komma förbi hindren. En rörelse har vuxit fram de senaste 7-8 åren över hela landet kring att låta barnen i åk

I skriva med tangentbord och därmed i starten kringgå de motoriska svårigheterna. Det ger möjlighet till en mer direkt skriv- och lässtart. Och skrivandet kan komma från början, barnen leker med tangentbordet, skriver snart egna korta texter, vilket ger en särskild relation till texten och motivation till att läsa, läsa den egna texten. När barnen något senare introduceras i det handskrivna, går det mycket snabbare.

Allt fler lärare, drivna pedagoger med lång erfarenhet av skriv- och lässtart har hört talas om ansatsen, det sprider sig. Trots många gånger stor skepsis mot datorer och IT tar man steget. Idag arbetar tusentals lärare på liknande sätt. Från Piteå i norr till Ystad i söder, från Öckerö i väst till Nynäshamn i öst, prövar man och övertygas.

Professionell kunskapsbildning

Det har blivit en rörelse, man har träffar och cirklar. Utbyter erfarenheter, prövar olika ansatser. Intressant är den professionella attityden. Den norske lärarutbildaren Arne Trageton har inspirerat många, men det är beprövad erfarenhet som räknas. Erica Lövgren i Piteå, som fick Guldäpplet 2009 för sitt arbete med läs och skrivstart, startade en Facebook-grupp 2012 som har drygt 3000 aktiva deltagare idag. Kontinuerligt utbyter man här djupt saklig erfarenhet.

Rörelsen ger exempel på professionell kunskapsbildning, hur lärarkåren formulerar beprövad erfarenhet. Gemensam erfarenhet är stark och djupt övertygande för många lärare, skolledare - och föräldrar. Ofta har forskare efterlysts som värdefullt externt bollplank och för reflektion. Långsamt har forskarvärlden svarat, idag genomför flera högskolor studier löpande. En av dessa är professor Åke Grönlund i Örebro, som konstaterar positiva resultat, längre och bättre texter. Vi väntar ser fram emot större långvariga vetenskapliga studier. Än så länge har fler studier gjorts i Finland.

Mona Wiklander är speciallärare i Sandviken, också Guldäpplevinnare, som tillsammans med kollegor på Kungsgårdsskolan arbetat med denna ansats sedan 2005. Där har man arbetat med ljudande tangentbord som ett värdefullt tillägg. Det har också spritt sig över landet. Och resultaten är goda.

– Alla är med, säger Mona stolt idag. Inga barn lämnas efter i skriv och lässtarten. Idag har kommunen beslutat att alla skolor ska arbeta med denna ansats.

Och Ewa Andersson som gjort en magisteruppsats kring ett antal lärares arbete i Örn-sköldsvik kan lägga till.

– Pojkarna kommer med. Med det här arbetssättet kommer inte pojkarna på efterkälken som de brukar.

Delat skrivande

Det finns mängder av digitala ingångar i det skrivna ordet, utanför och i skolan. Det kan vara messande på mobilen. Sms-skrivandet, uppfunnet av användarna, är det ofta ymniga, omedelbara och snabba skrivandet. Ofta korthugget och mestadels spontant. Nära talet – eller nära poesin, beroende på författaren och sammanhanget. Det kan växa till opera som när Kulturverket skapade librettot till en sms-opera tillsammans med elever i Umeå.

Det kan vara arbetet med bloggar, klassbloggar där klasser med lärare kontinuerligt speglar arbetet i en klasslogg. Eller man skriver bokbloggar och delar läsupplevelser och kommenterar med klasskamrater – och ibland författaren eller utomstående. Lärarna och Guldäpplevinnarna Josef Sahlin på Årstaskolan, Stockholm, liksom Marie Andersson på Eskelhems skola, Gotland, är ett par av de många lärare som utvecklat detta arbetssätt. I bloggen visar barnen upp sitt arbete för omvärlden. Föräldrar får en ny inblick i klassens och det egna barnets arbete. Man kan tillfoga lektionsmaterial och genomgångar, stöd för hemarbete och föräldrars hjälp med läxor.

Skriva för världen

Eller så kan det växa till ett verkligt skrivande för världen, så som Ylva Pettersson, Guldäpplefinalist från Katedralskolan i Skara, demonstrerar. Hennes gymnasieelever arbetar bland annat med texter för Wikipedia. Här blir skrivandet för en kritiskt prövande offentlighet ett kvalitetsmått som lägger ribban högt. Men så kan också elever ibland säga: - Jag har över en miljon läsare av texten jag skrivit. Samtidigt föds kunskap om källkritik, liksom om rättigheter till det publicerade, upphovsrätt, copyright och Creative Commons-märkning.

Eller så kan det vara Wordfeud som tänder gnistan och intresset för språket. Eller utmaningen att läsa foruminlägg kring ett dataspel. Eller kanske det filmiska berättandet ger ingångar i berättandet. Det digitala skrivandet finns i otaliga varianter. Förutsättningar och sammanhang motiverar valet av verktyg. Det digitala skrivandet motiverar, skapar sammanhang ofta från ungdomars samtidsvärld som utmanar och motiverar.

– Hur skulle ni ha lärt er om ni varit hemma, som Jonas Lindahl, Guldäpple-nominerad lärare i Norrtälje säger till sina elever.

Digitala ingångar till skrivande och läsande på Bok & Bibliotek 2013

Med vår medverkan på Bok & Bibliotek vill Guldäppet, Stiftelsen Yngve Lindbergs minne med partners, visa på de många dörrar som digitaliseringen öppnar till erövrandet av det skrivna ordet. Dörrar som öppnar för hela den fortsatta skolgången och till arbetsliv och demokratiskt och kulturellt samhällsengagemang.

Vi har med den här rapporten velat visa på digitala möjligheter i klassrummet, möjligheter som ger resultat och öppnar för alla. För elever med andra hemspråk än svenska, för elever med motoriska svårigheter, för alla, som man säger i Sandvikens kommun.

Vi har i den här rapporten samlat berättelser om och med några av de lärare som nominerats, utsetts till finalister och vinnare av Guldäppet genom åren. Dessa lärare som visar vägen genom sitt arbete med elever i klassrummet – och på nätet. Och som därtill som en självklar del av sin profession flitigt delar med kollegor i när och fjärran. Detta blir en del av en professionell kunskapsbildning som bygger framtidens beprövade erfarenhet. I dialog med vetenskap blir detta basen för framtidens skola.

När Guldäppet med partners medverkar på Bok & Bibliotek 2013 är det med syftet att bidra till elevers möjligheter, till skolans utveckling genom att lyfta fram våra nominerade och peka på möjligheterna – eller snarare nödvändigheten - med en snabbare men genomtänkt digitalisering.

De digitala möjligheterna öppnar dörrarna till språket, nycklar till skolan och livet!

Peter Becker

Ordförande Stiftelsen Yngve Lindbergs minne för lärarpriset Guldäppet

Innehåll

Guldäpplets program på Bok & Bibliotek 2013, sid 3

Sammanfattning:

Skriva på tangent, skriva för publik

– om digital läs- och skrivstart och nya vägar för alla att erövra det skrivna språket - nycklar till skolan och till live

Peter Becker, ordförande Stiftelsen DIU, sammanfattar att frågan kring läsa och skriva digitalt, sid 4

Innehåll, sid 7

Slippa sudda ökar skrivglädjen , sid 8

Strategi för språkutveckling – alla barn lyckas, sid 10

Pojkarna vinnare med datorn som skrivverktyg, sid 11

Allt fler satsar på skriv- och läsinlärning med digitala verktyg, sid 12

Barn lär sig skriva och läsa snabbare med digitala verktyg, sid 13

Öppna dörren till klassrummet, sid 14

Klassblogg ger lust och struktur, sid 16

Populärt spel ökar elevernas medvetenhet om bokstäver, ljud och ordbildning, sid 18

Wikipedia: Kunskapande skapande, sid 20

Spel och lärande – hand i hand, sid 23

Breda satsningar behövs för att digitalisera skolan, sid 25

Stiftelsen DIU Datorn i Utbildningen, sid 27

Lärarpriset Guldäppet, sid 28

Slippa sudda ökar skrivglädjen

– Vi har alltid jobbat mycket systematiskt med elevernas skrivprocess, men när barnen skulle ändra och skriva om sina texter blev det så mycket suddande. Allt suddandet suddade också bort lusten och barnen skrev korta texter för att slippa sudda så mycket. Nu när våra elever skriver sig till läsning på datorn, från årskurs 1 till årskurs 5, är det enkelt att ändra i sina texter. De skriver längre och bättre texter.

Frälsegårdsskolan i Trollhättan har lång erfarenhet av att arbeta med att barnen skriver sig till läsning på datorn. Och samtidigt diskuterar de kring språk och ord på svenska, arabiska, somaliska och många andra språk. På en skola med närmare 100 procent elever med utländsk bakgrund bidrar det till barnens självförtroende och språkutveckling att diskutera kring ordens betydelse och mening.

Det är drygt sex år sedan som Carina Karlström, Pirkko Koskela och Susanne Örtlund kom i kontakt med Arne Trageton och metoden att skriva sig till läsning på datorn. Innan dess hade de mest använt datorerna i sina klassrum på Frälsegårdens skola i Trollhättan till renskrivning. Efter många, långa pedagogiska diskussioner beslutade de tre pedagogerna sig för att pröva nytt, att ta in datorn i skrivprocessen från början och att pröva att låta barnen skriva sig till läsning.

Arabiska och svenska på en gång

Då för sex år sedan, när alltsammans startade hade Carina Karlström en nybörjarklass med många arabisktalande barn. Då fanns det en arabisktalande lärare på skolan och barnen skrev sig till läsning på datorn på båda språken samtidigt och språkdiskussionerna i klassrummet blev många och långa.

– Vi hittade sagor som fanns på båda språken. Vi bakade sockerkaka, jag vispade på svenska och Faida på arabiska. Vi pratade mycket om ord i klassen och upptäckte likheter mellan ord på olika språk. Ordförrådet hos barnen växte och statusen på det egna modersmålet stärktes, berättar Carina Karlström.

– Vi såg att barnen lärde sig snabbare och att de skrev bättre och längre texter.

Samarbetet kring språk, ord, texter, högläsning av de egna texterna för varandra och samspelet vid datorn gjorde också att barnen i klassen blev trygga med varandra.

Samma sak gällde bland de äldre barnen.

– Konkurrensen försvann. Istället blev det en inställning att det jag inte kan, kan du och tvärt om. De jobbade ihop, säger Pirkko Koskela.

Varje klass och pedagog är unik

I dag har det kommit många barn till somaliska flyktingar till skolan. Många gånger saknar både barn och föräldrar skolbakgrund, och det ställer andra och nya krav på pedagogerna och anpassning av arbets sättet.

Att aktivt arbeta med att låta barnen skriva sig till läsning på datorn innebär inte att ständigt göra samma sak eller att följa exakt samma arbetsmönster varje gång. Dels måste varje enskild pedagog och varje arbetslag göra det till sin egen metod, dels måste man

anpassa sig efter den elevgrupp man har påpekar Carina Karlström, Pirkko Koskela och Susanne Örtlund.

– Det gäller nog att vara trygg i sin egen lärarroll, och känna att något saknas i det arbetssätt man använder sig av, säger Susanne Örtlund.

Fina böcker viktigt

Förr – innan arbetet med att skriva sig till läsning på datorn tog sin början var det påtagligt hur ointresserade barnen var av sina egna teckningar, berättar Pirkko Koskela.

– De var ofta helt ointresserade av att ta med sig sina teckningar hem.

Nu är det annorlunda. De arbeten som barnen skriver och tecknar till binds samman i fina böcker, och originalen får alltid barnen med sig. Kopiorna sparas i skolan. Elevernas bilder har fått en större betydelse. Dels får eleverna en viktig finmotorisk träning samtidigt som bilderna också förstärker innehållet i elevernas texter.

Och när eleverna jobbar med olika skrivprojekt och producerar texter och bilder är problemet inte längre att hålla kvar dem i skolan utan istället handlar det om att få dem att gå hem.

Utgå från eleven

– Det som är bra med det här arbetssättet är att oavsett elevernas språkkunskaper så kan de arbeta utifrån sina egna förutsättningar. Som pedagog kan jag utgå från varje enskild elevs behov, säger Pirkko Koskela.

Om en elev till exempel har skrivit en text helt utan adjektiv, när texten finns i datorn är det enkelt att ge eleven i uppdrag att hitta adjektiv som kan förstärka och förändra texten. På suddgummits tid hade inte varit möjligt.

Susanne Örtlund som har en klass 5-6 håller med. Hennes klass har inte jobbat med att skriva sig till läsning tidigare, men undan för undan tar de till sig arbetssättet och hon ser hur deras texter i olika genrer blir allt bättre och längre. Att vänja barnen att läsa högt för varandra har varit svårare, men om de sitter i små grupper om två-tre elever går det lättare och det ger stora vinster för de talspråkliga färdigheterna.

Fakta och förståelse

Nu när datorn blivit ett naturligt verktyg i skrivproduktionen blir också varje projekt och uppgift helt naturligt också en uppgift i läsförståelse.

– Vi pedagoger ser på böcker och material på ett nytt sätt. När vi gick igenom texten i ett material vi köpt in tillsammans med barnen insåg vi att de använder orden, men de förstår dem inte. Det blev en aha-upplevelse, säger Pirkko Koskela.

Den upplevelsen har påverkat sättet att arbeta med fakta förståelse. – Det hjälper ju inte om de kan svara på faktafrågor om de inte förstår. Nu berättar och förklarar vi väldigt mycket och de äldre barnen får alltid skriva en text och eventuellt göra en bok där de får berätta om det ämne vi arbetat med och visa att de förstått på det viset.

Kollegorna spelar roll

Att vara tre stycken kollegor som tillsammans arbetar med och utvecklar ett nytt arbetssätt har varit en styrka för Carina, Pirkko och Susanne. Ensam är det ingen av dem som vet om de riktigt skulle vågat.

Och tillsammans diskuterar de pedagogiska frågor, projekt och idéer om nya vägar att gå, elevernas arbeten och utveckling. Ofta fortsätter diskussionerna efter arbetsdagens slut. Det finns ständigt nya problem och möjligheter som de tre vrider och vänder på i ett ständigt pågående samtal för att förbättra elevernas möjligheter att lyckas nå målen.

Strategi för språkutveckling – alla barn lyckas

På Kungsgårdens skola i Sandviken pågår ett ständigt samtal kring texter, kring att läsa, kring att skriva. För nio år sedan började skolan med att låta ettorna skriva sig till läsning på datorn med stöd av tal-syntes och ljudande tangentbord. I dag har arbetssättet utvecklats och resultaten är så goda att alla skolor i Sandviken arbetar på samma sätt.

–Alla barn lyckas.

– Under första året lär sig alla barn skriva och läsa och vi har inte längre barn med läs- och skrivsvårigheter, säger Mona Wiklander, specialpedagog som utvecklat arbetssättet.

När barnen börjar med att skriva på datorn hindras de inte av bristande motorik, allt de skriver blir läsligt, både för dem själva och andra, och de har tillgång till alla bokstäver från början. De skriver berättelser om det som intresserar dem och de går hem stolta varje dag.

Ständig dialog kring språk

Men det handlar inte bara om att byta ut penna mot dator. Det handlar också om att ha en strategi för språkutvecklingen. Att ha en kontinuerlig dialog kring språket med varje barn och att diskutera texter.

– Våra barn kan skriva texter i olika genrer redan i ettan, säger Mona Wiklander, och vi ser att de har mycket lättare att ta till sig faktatexter i olika ämnen. Vi har en strategi för att arbeta med elevernas språkutveckling.

Det blir mycket dialog kring texter på skolan och det är en av de saker som de två forskare från Högskolan i Dalarna som följer Sandvikens satsning särskilt pekar på som en framgångsfaktor. Forskarna följer flera olika elevgrupper och lärare och tittar bland annat på hur lärandet utvecklas både hos elever och lärare.

– Det är stimulerande att arbeta tillsammans med kompetenta forskare. De tillför kunskap om läs- och skrivinlärning och hjälper oss att se på vårt arbete med nya ögon, säger Mona Wiklander.

Carina Näslundh, ur DIU nr 1/2013

Mona Wiklander är vinnare v Guldäpplet 2006

Pojkarna vinnare med datorn som skrivverktyg

– Vi får inte glömma bort skrivandet, säger Ewa Andersson, lärare och skrivutvecklare i Örnsköldsvik, som har studerat vad som händer både i andras och det egna klassrummet när barnen får tillgång till datorn som pedagogiskt verktyg i skriv- och läsinlärningen.

I Örnsköldsvik har man i flera år arbetat med datorn som pedagogiskt verktyg i skriv- och läsinlärning. Arbetet har man valt att kalla Steg, Skriva på talets och erfarenhetens grund, och det är viktigt att ta tillvara barnens egna erfarenheter i skrivarbetet påpekar Ewa Andersson.

– Du kan som lärare jobba väldigt traditionellt och styrt även om barnen skriver på datorn. Men när du utgår från barnens eget talade språk och egna erfarenheter, går det lättare att skriva och det blir en extra krydda.

Att skriva sig till läsning har blivit ett begrepp och ofta betonas just läsningen, det blir målet. Men Ewa vill slå ett slag för skrivandet och dess olika genrer. När hon intervjuade kollegor i kommunen var det också många som lyfte fram just skrivprocessen.

– Pojkarna är de stora vinnarna, men inte på bekostnad av flickorna.

Utformningen av de nationella proven bekymrar Ewa Andersson. Det hon ser till vardags, glädjen, lusten, samspelet, motivationen, kreativiteten, skrivflödet och fördelen av att jobba med bild och text parallellt tillhör inte det som mäts i de nationella proven.

Det är också viktigt att se de förändrade arbetssätt och möjligheter som datorn som pedagogiskt verktyg ger som en del i den kommunala skolutvecklingen, menar Ewa Andersson. Och det handlar inte enbart om lärare och elever i årskurserna F-3. För vad händer när de kreativa skribenterna möts av traditionell uppsatsskrivning med papper och penna i fyran?

– Det handlar om skolutveckling, men det måste få ta tid. Skolan vilar på en 150-årig tradition. Den tar tid att förändra, säger Ewa Andersson.

Carina Näslundh, ur DIU nr 4/2010

Allt fler satsar på skriv- och läsinlärning med digitala verktyg

– Arbetet i skolan blir på riktigt. Det är motiverande för barnen när de kan dela texter med varandra. Erica Lövgren, Piteå, reser landet runt och delar med sig av sina erfarenheter och tankar kring att skriva sig till läsning med digitala verktyg. Och en av de saker som driver henne är den ständiga utvecklingen av arbetssättet, motivationen och engagemanget hos både lärare och elever.

Det är mindre än tio år sedan som arbetssättet att skriva sig till läsning efter inspiration från norske lärarutbildaren Arne Trageton började sprida sig i Sverige. Erica Lövgren själv började arbeta med skriva sig till läsning 2006 i samband med ett utvecklingsprojekt i Piteå. En av dem som Erica hämtade inspiration från var guldäpplevinnaren Mona Wiklander och 2009 var det Erica som belönades med Guldäppet för sitt sätt att utveckla undervisningen med stöd av digitala verktyg.

– Att skriva sig till läsning är att använda tiden i skolan effektivt. Varje elev kan arbeta utifrån var den befinner sig. Och varje skrivtillfälle är ett lästillfälle, där eleven är aktivt medskapande.

Facebookgrupp nav för utveckling

Skriva sig till läsning är ett arbetssätt som allt fler lärare runt om i landet använder sig av. Intresset är stort och allt fler har nu mångårig erfarenhet.

– Många lärare tar ansvar för att arbetssättet utvecklas i dag.

Ett nav för det gemensamma samtalet och utvecklingen är den Facebookgrupp som Erica skapat. Den har i skrivande stund närmare 1900 medlemmar och växer kontinuerligt. Där tipsar lärare varandra och diskuterar gemensamt.

– Jag kunde väl aldrig tänka mig att den skulle få sådant genomslag. Men det visar att det är fler än jag som funderar och har behov av att diskutera frågor kring att skriva sig till läsning. Förutsättningarna är så olika. Vad man själv vill, vilka barn man har, vilka lokala tolkningar man gör.

I dag är många pedagoger välbekanta med begreppet skriva sig till läsning. Och Erica märker att frågorna hon möter i dag, både på föreläsningar och på Facebook handlar mer om utveckling än om varför.

Det har också på bara tre år hänt en hel del när det gäller de tekniska förutsättningarna, menar Erica. I dag har de allra flesta hon möter någon form av projektmöjlighet i klassrummet, för tre år sedan var det mindre än en på tio. I dag har många en-till-en, andra jobbar med lärplattor och frågeställningarna i dag är mer framåtsyftande än för bara tre år sedan.

Carina Näslundh, ur DIU nr 2/2013

Erica Lövgren, är vinnare av Guldäppet 2009

Facebookgruppen Att skriva sig till läsning: www.facebook.com/groups/321327961249838/

Barn lär sig skriva och läsa snabbare med digitala verktyg

Att skriva sig till läsning med digitala verktyg ger bättre resultat än traditionella metoder för att lära barn läsa och skriva. Det skriver professor Åke Grönlund vid Örebro universitet i en studie publicerad i *Computers & Education*.

– Barnen lär sig läsa snabbare, det vill säga de får upp hastigheten i läsningen, men framför allt förbättras skrivandet och kommunikationsförmågan oerhört mycket. Eleverna skriver längre texter med bättre struktur, tydligare innehåll och ett mer genomarbetat språk, säger Åke Grönlund.

– Det är ett mödosamt arbete att forma bokstäver med blyertspenna, i alla fall för små barn. Men att trycka på tangenter på en dator klarar barn tidigt. Dessutom kan de kontrollera sin stavning med hjälp av talsyntes, säger Åke Grönlund.

Underlätta skrivandet

Genom att använda teknik som underlättar själva skrivandet hamnar fokus på att skapa sammanhang och barnen får utveckla sin förmåga att uttrycka sig genom att kommunicera med andra.

– Barnen får publicera berättelser på en webbsida som alla har tillgång till. Där har de möjlighet att diskutera dem med varandra och med lärare.

Eleverna kan rätta och förbättra sina texter efter inlägg från sina lärare och klasskamrater och forskarna tror att den sociala processen ökar motivationen hos eleverna. Samtidigt ökar förståelsen för hur andra förstår mina texter genom att klasskamrater kommenterar varandras berättelser.

– Elevernas självförtroende när det gäller att skriva och läsa förbättrades, speciellt bland svagare elever som ofta gick tillbaka och läste sina klasskamraters kommentarer flera gånger, säger Åke Grönlund.

Det hjälpte också att alla berättelserna ser visuellt bra ut även efter eleverna har rättat och skrivit om. De förstörs inte av intryckta bokstäver, märken som är kvar efter att barnen har suddat eller skrynkliga papper från många ändringar.

– Det underlättar också för många barn att inte deras motoriska färdighet påverkar deras skrivförmåga utan allas bokstäver ser likadana ut, säger Åke Grönlund.

Tekniken gör att alla kan vara med på sina villkor. Elever som inte läsa kan använda tekniken och få texter upplästa för sig och kan kommentera på andras texter. Barn som inte hade kunnat skriva en text med papper och penna kunde inkluderas. Forskarna ser också tecken på att samma metod skulle kunna användas i matematikundervisningen.

– Resultaten är uppmuntrande och viktiga, eftersom det finns behov av bättre metoder för att lära sig läsa och skriva bra. Andelen elever som lämnar grundskolan utan godkänt betyg i svenska, matematik och engelska ökar. Dessutom ökar skillnaderna mellan hög- och lågpresterande skolor och elever, avslutar Åke Grönlund.

Källa pressrelease Örebro universitet, 2013-04-12

Öppna dörren till klassrummet

Att webbpublicera är ett digitalt och kommunikativt arbetsätt som utvecklar elevernas digitala och kommunikativa kompetens samtidigt som du som lärare utvecklas på samma sätt. Att webbpublicera, eller blogga som många kallar det, innebär att elever och lärare lägger fokus på pedagogiken, inte på tekniken som många kanske tror, eftersom det skolarbete som du och jag gör tillsammans med våra elever helt plötsligt får en chans att synas utanför klassrummet. Webbplatsen är en offentlig plats där vem som helst kan komma in och besöka ert klassrum, via bloggen, för att se vad ni arbetar med.

Jag började blogga tillsammans med mina elever för 3,5 år sedan på vår blogg Detektiven Emil och vi och vi håller fortfarande på. Nu har jag startat två bloggar till, enbart för att jag tycker det är viktigt att vi delar med oss av det vi gör i skolan och att eleverna kan få respons på sitt skolarbete. Det arbete jag och mina elever har gjort tillsammans är det mest utvecklande arbete jag har gjort under min tid som yrkesverksam lärare. Tänk så mycket vi har lärt oss om webbpublicering och om Internet. När vi satte igång trodde jag att vi ”bara” skulle läsa böcker och sedan skriva om det på vår blogg (vilket vi också har gjort) men jag förstod inte vad den digitala resan skulle innebära för oss.

Helt plötsligt har vi fått nya mottagare i vårt klassrum, andra människor läser och följer det skolarbete vi gör. Lärare, rektorer, författare, IT-pedagoger, föräldrar och andra tittar förbi på bloggen och lämnar kommentarer och funderingar i kommentarsfälten.

Kontakt med omvärlden

Våra besökare ställer frågor till eleverna om deras arbete, Internet och hur de gör och tänker i uppbyggandet av Detektiven Emil och vi. Eleverna ställer frågor till våra besökare om saker de funderar över i det skolarbete de är mitt uppe i. Helt plötsligt för eleverna diskussioner kring deras skolarbete med andra människor som de aldrig skulle ha träffat utan bloggans möjligheter. Dessa människor är genuint intresserade av det eleverna håller på med, det skolarbete som eleverna i alla fall skulle ha gjort, men som ingen annan än vi kunde ha tagit del av om det inte hade varit för att eleverna webbpublicerade det.

I och med att eleverna lägger ut sitt arbete på Internet öppnar de upp det stängda klassrummet. Jag brukar säga att vi ställer upp dörrar och fönster på vid gavel och hälsar

alla välkomna in. Eleverna bjuder in dem som är intresserade av deras skolarbete och de kan visa vad de håller på med i skolan. Skolarbetet skulle vi ha gjort i alla fall, men när eleverna webbpublicerar blir det ett arbete som väldigt många kan ta del av.

I och med att du och jag kan titta in i varandras klassrum, via klassbloggar eller varför inte UF-webbplatser, synliggör vi också vår undervisning. Jag kan läsa om vad du gör i din klass på er klassblogg och du har möjlighet att följa min undervisning där jag befinner mig. Vi kanske aldrig kommer att träffas ”öga mot öga” men vi kan se och föra pedagogiska diskussioner via våra klassbloggar. Varför uppfinna hjulet när du kan låna en pedagogisk idé av någon som redan är igång? Att arbeta med webbpublicering innebär också att vi per automatik arbetar med Internet. Eftersom vi lägger upp texter, filmer, musik och bilder eller lånar från andra blir diskussioner om upphovsrätt och källkritik en naturlig del av undervisningen. Det blir intressanta diskussioner och eleverna blir medvetna om att det till exempel inte bara är att googla en bild och ta den.

Vi måste också föra diskussioner kring integritet och källor. Ämnen som kan tyckas vara svåra men som ändå blir självklara och naturliga då vi kombinerar skolarbete med webbpublicering. När vi diskuterar kring dessa ämnen med eleverna sår vi ett ”Internetfrö” hos dem. Internet som offentlig plats blir mer tydligt för eleverna och en del av dem blir mer medvetna kring detta än andra, men de börjar i alla fall att fundera kring Internet och de spelregler som faktiskt gäller där.

Du kanske tycker att webbpublicering låter en aning krångligt. Inte då! Det här är enkelt och med hjälp av till exempel Webbstjärnan, som är en skoltävling för webbpublicering, kommer du lätt igång. Webbstjärnan hjälper dig starta och det finns support om du skulle behöva Webbstjärnan tillhandahåller ett webbpubliceringsverktyg som heter Wordpress och genom Webbstjärnan kan ni få utbildning i Wordpress via workshops och/ eller via Internetguider och filmer.

Marie Andersson, Grundskollärare 1-7, Gotland, ur DIU nr 7/2011

Klassens blogg: detektivenemilochvi.se

Marie Anderssons blogg: opedagogen.se

Marie Andersson är vinnare av Guldäpplet 2011

Klasslogg ger lust och struktur

- Det skulle vara tråkigare i skolan utan bloggen och då skulle man inte kunna skriva kommentarer till varandras arbeten, säger Evelina.
  - Om vi inte hade bloggen skulle det vara svårt att veta vad man ska göra och föräldrarna skulle inte kunna se vad vi gör i skolan, säger Isak.
    - Det skulle vara mycket besvärligare på utvecklingsamtalen om inte bloggen fanns där man kan titta på vad jag jobbar med, påpekar Matilda.

Matilda, Evelina och Isak går i klass 2B på Årstaskolan i Stockholm. Sin blogg Tegelbobarn har de haft sedan första klass. Bloggen fungerar som klassens informationsnav och de möjligheter den ger att skriva, kommunicera, dokumentera och redovisa i text, bild, ljud, film är en viktig och integrerad del av deras skolvardag.

Och de är stolta över sin klasslogg. Mycket stolta.

När jag kliver in genom dörren till klass 2B:s klassrum skyndar sig barnen att plocka ihop sina teckningar. Isak ställer sig vid datorn för att skriva en rapport om bilderna de just gjort. Resten av klassen samlas för att tillsammans med Josef Sahlin, klassens lärare, visa och berätta för mig om Tegelbobarn, klassens blogg, som ligger uppe på den stora interaktiva tavlan i mitten av klassrummet. Och det visar sig snabbt att alla har någonting att säga.

- Visa filmen med Tegelbobarnen, säger Isabella.
- Du hittar den om du trycker på film i molnet, instruerar Love.

Sagt och gjort, Josef Sahlin, trycker på ordet film i bloggans animerade etikettmoln och spelar upp den musikvideo barnen spelat in med en sång som några äldre elever skrivit om Tegelbo, det hus på Årstaskolan där klassen har sitt hemviste.

Bloggen en kontaktyta

Vad kan man göra mer med bloggen, undrar Josef Sahlin.

- Spela mattespel, säger Casper. Man kan spela mattespelet hemma också förklarar han för mig och visar hur han genom att söka på ordet spel hittar fram till olika roliga mattespel.

- Man kan skriva kommentarer, säger Elisa.
- Jag skrev kommentarer när jag var hemma och var sjuk, berättar Evelina.

Och att det är bra med bloggen när man av olika anledningar inte är i skolan är barnen i 2B överens om. Bloggen som visas på den interaktiva tavlan när den inte används till annat fungerar som en bas för skoldagen, här ligger kalendern, uppgifter, matsedel.

När någon skriver en kommentar till ett inlägg i bloggen plingar det till och oftast svarar Josef och barnen i klassen på kommentarerna på en gång.

På bloggen publicerar också barnen arbeten de gör. Ett bra sätt för föräldrar och släktingar att hänga med i vad som händer i skolan.

– Mina släktingar vill att jag skickar ett mail till dom när jag lagt upp något på bloggen, berättar Isabella.

Underlättar lärarvardagen

I klass 2B:s klassrum finns det ett par datorer, en interaktiv tavla, tillgång till videokamera och högtalare, inte så mycket mer när det gäller teknisk utrustning. Men det som finns är integrerat i klassens arbete på ett kontinuerligt och naturligt sätt. Det gäller att inte vara rädd att experimentera lite och inte heller ha krav på sig att allt ska vara av proffskvalitet, menar Josef.

– Jag filmar ofta med handkamera från lektioner rakt upp och ner. Det blir ingen jätte-kvalitet, men barnen bryr sig inte om sånt. De tycker att det är helt okey.

Josef Sahlin menar att hans och klassens användning av bloggen underlättar hans lärarvardag. Ett exempel är kalendern. Sin lärarkalender sköter han med hjälp av Googles kalendertjänst, den visas sedan i ett fönster på bloggen vilket innebär att planeringen i kalendern genast är tillgänglig för barn och föräldrar. Likaså uppgifter klassen ska jobba med, elevernas arbeten, rapporter från skoldagen och veckobrev. Allt finns på bloggen. Därifrån skriver han också ut kalendern och veckobrev och sätter upp i korridoren så att föräldrar som inte har koll på bloggen kan läsa.

– Nu i tvåan har barnen börjat turas om att skriva veckobreven också, det underlättar, säger Josef.

Samtidigt är det en fråga om prioritering.

– Jag ägnar inte så mycket tid åt att rätta saker längre. Men jag får också hjälp av barnen med det genom bloggen. Eleverna ser varandra, ser vad de andra gör och kommenterar och bekräftar varandra. Alla blir sedda och deras arbete får en mottagare.

Elevernas värld

För eleverna i 2B på Årstaskolan är bloggen, internet och webbpublicering en naturlig del av livet. De vet inte om något annat. De har skrivit och gjort presentationer som publicerats på webben från första klass.

– För deras generation är den digitala världen lika naturlig som den riktiga världen. Om vi håller dem i handen när de utforskar den fysiska världen måste vi göra samma sak när det gäller den digitala världen.

En sak som diskuteras mycket i klassen är upphovsrätt, vilka bilder får man använda och hur. Är det bättre att göra en egen bild, eller skriva och fråga om lov. Andra frågor att tackla är hur elever som inte får synas på webben ändå kan delta på bloggen.

– Det får man fundera på, det är viktigt för alla elever att få publicera sig, men det kan vara med en sång eller på annat sätt. Det går att lösa.

Ännu har klassen inte fått någon elak kommentar på bloggen, men när den första dyker upp är Josef beredd på diskutera den med barnen. Över huvud taget gäller det att ta diskussioner kring saker som dyker upp i den digitala delen av skolvardagen, likaväl som i den fysiska, påpekar Josef Sahlin.

Carina Näslundh, ur DIU nr 6/2010

Klassen blogg: tegelbobarn.se

Josef Sahlin tillsammans med kollegan Martin Fernström vann Guldäpplet 2010

Wordfeud i ettan:

Populärt spel ökar elevernas medvetenhet om bokstäver, ljud och ordbildning

Det är härligt att se Ida, 6 år, gå fram till Smartboarden och berätta för de andra 44 eleverna vilket ord hon tycker de ska lägga, hur det stavas och hur hon tänker för att de ska få så många poäng som möjligt. Det är dags för Wordfeud för Novas F-1 på Björndalsskolan i Trollhättan.

Klockan är 12 och jag befinner mig i det klassrum där år 1 på Björndalsskolan håller till. Deras lärare Ellinor Sjöblom håller på att koppla upp en Ipad till Smartboarden. Framför den interaktiva tavlan finns en stor rund mjuk matta. Ellinor tar fram Wordfeud, en applikation i Ipad som fungerar som alfabet, fast det är ett spel över nätet mot andra. Klassen har en egen inloggning till Wordfeud och en av matcherna syns nu framme. Eleverna börjar strömma in, de sipprar in genom dörren en efter en, några i taget. De smyger och glider fram till sina platser. De är extra många när det är Wordfeud på schemat, då är även förskoleklassen med. Allt eftersom de kommer in i klassrummet kan man börja höra ett ljud. Först är det svagt, men allt eftersom de blir fler hör man det tillräckligt starkt för att förstå vilket ljud det är.

Så fort eleverna kommer in och ser spelplanen i Wordfeud börjar de ljuda ihop möjliga ord. De vill gärna hitta ett bra ord som ger dem bra poäng. Då gäller det att vara på banan från början.

Spelet kan börja

När alla satt sig börjar spelet. Nu haglar ordförslagen genom uppsträckta händer och spontana utrop. De ljudar, läser och räknar poäng. Och de går fram till Smartboarden och berättar hur de tänker så att alla kan hänga med. Jag kan inte gissa vem som går i år 1 eller förskoleklassen, alla ljudar, läser, räknar och berättar.

Plötsligt ser de att chatten i Wordfeud har ett meddelande som väntar. De plockar fram den. Motspelet har skrivit något och de hjälps åt att läsa vad det står. "Jag har inga vokaler." står det. Och så börjar diskussionen om vad är vokaler och vad är konsonanter. Och finns det ord utan vokaler?

En av motspelarna som dykt upp denna veckan är klass 1 A på Ålstensskolan i Bromma. De läser deras meddelande i chatten och börjar prata om var Bromma ligger. För stunden släpper de den tråden, och Ellinor berättar för mig att hon tänker spinna vidare på den senare när de är en lite mindre grupp igen. För när man är 45 stycken samtidigt i klassrummet måste man begränsa sig till kortare stunder för att alla ska orka. De fortsätter nu att svara på chatten till den andra klassen och berättar vilka de är.

Chatten är något de använder mycket i wordfeudspelet. De pratar om hur man chattar, vad skriver man, kan man skämta i chatten och så vidare. De hjälps åt att skriva och stava. Alla elever tycker att det är mycket viktigt att det stavas rätt när man har en motta-

gare utanför skolan lokaler, en mottagare som ska uppfatta dem rätt. Likaså är stavning- en mycket viktig för att man ska kunna spela Wordfeud. Stavar man fel blir det inte ett giltigt ord. Alla hjälps åt så det blir rätt. Chatten är viktig i spelet för eleverna, här vill alla kunna läsa och skriva. Det blir därför en stor drivkraft att lära sig läsa så man förstår vad den andra klassen skriver.

Främjar samarbetet och engagerar föräldrarna

Nu vill de spela vidare mot en annan klass de spelar mot från Skoftebyskolan i Trollhättan. De heter Svärdsiljan. De har en match på gång, men Svärdsiljan har inte hunnit svara än. Besvikelsen är stor, men de hoppas kunna spela snart igen.

Ellinor berättar att de brukar spela ungefär fyra dagar i veckan tillsammans. De spelar ca 15-20 minuter per gång, det är ganska lagom. Sedan spelar barnen i par, grupp eller med fröken på fritids mellan de gemensamma tillfällena. Det är fritt att spela när man vill, men aldrig ensam. Tanken är att främja samarbete, eftersom lärandet sker i samspel med andra.

Motspelarna är inte bara andra klasser. De spelar även mot fröknar, mammor och pappor, syskon och lärarstudenter. Föräldrar är engagerade, och det är spännande att föräldrar som ibland kan vara lite svåra att nå och få respons från i andra sammanhang nu blir aktiva och nöjda med samverkan.

Efter den stora samlingen startar sista arbetspasset för dagen i år 1. Två av flickorna tar med sig Ipad in i grupprummet och spelar vidare tillsammans. Jag följer med och lyssnar på dem. De spelar mot en mamma i klassen. Tillsammans funderar de, reflekterar över ord, stavning, böjning, bokstäver och hittar till slut ett ord de enas över. Sedan tar de tag i nästa match som är mot en bror.

– Om man väntar för länge så kan man vinna eller förlora utan att man lagt ett ord, berättar en av flickorna. Då kan det vara lätt att vinna säger hon.

Här kommer även tidsperspektivet automatiskt in i undervisningen med Wordfeud. Matematiken dyker också upp när de räknar ut vem som leder och hur mycket man leder med. Man funderar över vad som behöver göras för att ta över ledningen och testar hur mycket poäng man kan få med olika ord och kombinationer? Mycket strategiskt tänkande används i spelet.

Stolta barn

Gunilla Carlsson, en av lärarna i förskoleklassen, berättar att innan de började spela ihop med år 1 tränade de med bokstäver på papperslappar som barnen fick lägga så att de förstod hur spelet gick till. Gunilla och Ellinor är eniga om att wordfeudspelandet ökat elevernas medvetenhet om bokstäver, ljud, vokaler, konsonanter och ordbildning. Tävlingsmomentet sporrar dem lite extra, och det är skönt att tävla tillsammans. De är stolta över att få spela och chatta med mottagare utanför skolan. Det är också ett sätt att visa upp sin mamma och pappa, sin familj.

När jag ska lämna klassen har tiden redan glidit in på fritidstid. En del elever pysslar, andra dansar. Jag hämtar mina ytterkläder och väska som jag glömt i grupprummet. Där hittar jag några elever med Ipad och en mamma med sin telefon sittande med en liten bebis i famnen. Vad gör hon? Jo, spelar wordfeud och chattar med eleverna bredvid henne.

Christina Sikström
it-pedagog, Trollhättan
ur DIU nr 3/2012

Christina Sikström är nominerad till Guldäpplet 2013

Wikipedia: Kunskapande skapande

*Säg till om jag stör,
sa han när han steg in,
så går jag med detsamma.*

*Du inte bara stör,
svarade jag,
du rubbar hela min existens.
Välkommen.*

Orden ovan är Eeva Kilpis. För mig beskriver de mina känslor inför IKT, den digitala undervisningen, eller vad man vill kalla det.

Jag trodde att IKT skulle vara ett verktyg, en teknik jag kunde använda mig av för att göra min undervisning bättre. Det visade sig att det inte var möjligt att begränsa mig på det sättet. Det gick inte att bara förbättra. Jag var tvungen att förändra - i grunden.

Jag har en gång i tiden skrivit dramatik. För mig är radioteater en oslagbar konstform. När man skriver för radioteatern finns inga gränser för vad som är möjligt. Om författaren vill låta 10 000 amasoner komma in från höger så är det inga problem. När man skriver för scen är man däremot omringad av rummets, och ekonomins, begränsningar.

På samma sätt låter IKT oss alla, lärare och elever, lämna klassrummet. Inte bara öppna det, utan lämna det helt och hållet. När vi vill. Om vi vill. Hur vi vill. Som 10 000 amasoner kan vi kasta oss ut i möten, projekt, företagande och anpassa tid och rum efter behov – varje enskild elevs behov.

Att arbeta med Wikipedia har varit en del av det här, och våra projekt med Wikipedia är ett bra exempel på vad jag menar.

Kritiskt tänkande och källkritik

Jag började lära mig Wikipedia för att kunna ge tyngd åt den kritiska hållning jag försökte inpränta i eleverna. I stället fann jag en plats där kreativitet och kunskap skapades och uppmuntrades, där man i en fri gemenskap kunde bli del i ett globalt projekt för att förbättra och tillgängliggöra information. En plats där kritiskt tänkande och källkritik är grundprinciper.

För att kunna bidra på Wikipedia krävs att man är en smula insatt i wikitekniken. Jag börjar med att spela in en serie korta filmer som beskriver hur man redigerar: hur man kan prova i sandlådan, hur man lägger in en bild eller hur man skapar en undersida att använda som anteckningsblad till exempel. Korta skärminspelningar som varje elev kan återanvända efter behov.

Tiden jag vinner på att inte ge de här instruktionerna som genomgångar i ett klassrum kan jag använda till att utmana en elev att tänka källkritiskt kring material hon hittat, samtala med en annan kring fotovinklar innan han ska ut och ta kort till den artikel han skriver på, eller sitta i en grupp och lyssna på deras tank kring varför kvinnor egentligen fann sig i att vara instängda i korsetter, och ta möjligheten att ställa frågor kring om de tycker att vi har någon motsvarighet idag. Under tiden hinner jag också stämma av planeringen med den elev som ställer frågor via Skype från museet där hon får hjälp att hitta material. När lektionen närmar sig sitt slut återsamlas vi – på facebook. Där har vi en historiagrupp där eleverna reflekterar, ställer frågor och brainstormar.

Skapa artiklar i Wikipedia

Jag får ofta frågan om det är svårt att redigera på Wikipedia – klarar eleverna verkligen av det? Frågan är inte helt enkel att besvara. Att bidra till artiklar som redan finns är inte svårt. En kvarts trixande i Wikipedias sandlåda räcker för att en nybörjare ska lära sig wikitekniken tillräckligt för att kunna börja skriva eller lägga in bilder. Användbara råd finns att hämta om man söker på *Wikipedia:Nybörjare* eller *Wikipedia:Stilguide*.

Om man vill skapa nya artiklar är det lite svårare. Då bör man sätta sig väl in i de regler som finns kring hur en artikel ska formateras – hur hittar jag lämpliga kategorier, hur länkar jag till samma artikel på andra språk, hur gör man en informationsruta? Det enklaste är att vända sig till en av Wikipedias faddrar. På sidan *Wikipedia:Faddrar* hittar du personer som anmält sig som frivilliga att hjälpa nybörjare. De svarar på frågor, hjälper dig skapa en undersida där du kan börja jobba på en artikel och kan gå in och rätta till allt som blir fel.

Men viktigast av allt, särskilt om du är lärare och funderar på att låta dina elever skapa artiklar på Wikipedia, är att läsa på *Wikipedia:Relevanskriterier*. Där framgår vad som krävs för att ett ämne ska vara relevant, så att den artikel som skapas får vara kvar som en del av uppslagsverket. Varje elev som lägger kraft och engagemang på att skapa en artikel är värd att få den handledning som krävs för att välja ett ämne som är relevant, så att artikeln inte riskerar att raderas!

Elevernas arbete synligt

En annan fråga jag ofta får är hur eleverna visar på analysförmåga, när de skriver Wikipediaartiklar. Mitt svar är att min roll som handledare och lärare har aldrig varit tydligare än när jag vågade lämna klassrummet. Varje arbetspass planeras via den plattform eleverna väljer, det kan vara Wikispaces, en lärplattform, facebook eller en blogg. Där presenterar eleverna sin planering, och utvärderar varje arbetspass med en enkel "exit-ticket".

Jag kan där ge återkoppling och kontinuerligt lyfta in mål och innehåll från kursplanerna och ge råd om hur man kan gå vidare. Under lektionerna kan eleverna söka upp mig för individuell handledning och vi har också ett chattrum för diskussioner. Eftersom eleverna arbetar i undersidor på Wikipedia kan jag se hur varje elevs arbete fortskrider och jag kan med hjälp av ett videoprogram, till exempel Jing, spela in kommentarer till

arbetet och ställa de frågor som jag sedan i samtal med eleven kan använda för att kontinuerligt följa upp hur eleven arbetar källkritiskt, hur man analyserar stoffet.

På det här sättet kan jag inte bara arbeta individanpassat och formativt – jag skapar dessutom samtidigt en utvecklingsportfolio där elevens hela arbetsprocess finns bevarad.

Lokalhistoria till Wikipedia

Just nu har jag en grupp som arbetar med lokalhistoria. Vårt mål är att utveckla artikeln om Skara så att den når upp till kriterierna för en utmärkt artikel – den högsta kvalitetsnivån på Wikipedia.

För att åstadkomma detta har eleverna inlett ett samarbete med Länsmuseet, de har kontaktat lokalhistoriker och forskningsbibliotek. De har vänt sig till kyrkan, fastighetsägare och företagare för att få komma åt att fotografera. De har läst på om offentlighetsprincipen och copyright-bestämmelser. De har begärt ut handlingar från kommunen som kan visa på Skaras historia. De spelar in egna versioner av Gunnar Wennerbergs Gluntar för att kunna ladda upp ljudspår.

Än vet jag inte hur långt vi kommer att lyckas nå – men jag vet att målen i kursplanen för historia 2b kommer eleverna att nå! Och under tiden arbetar de entreprenöriellt och aktivt – ute i det samhälle där vi finns.

Liknande teman går naturligtvis att bygga upp i alla ämnen - och samtidigt så har man en unik möjlighet att arbeta mot de mer övergripande målen i läroplanen.

När ett projekt är färdigt, ofta brukar det ta ungefär sex till åtta veckor, har eleverna inte bara bidragit med en gåva av fri kunskap till tusentals, ibland miljontals, läsare. De har också fått chansen att träna på att arbeta i en community, att nätverka med företag och organisationer i samhället, att arbeta med socialt entreprenörskap, att ta ansvar för sitt eget arbete och att uppleva känslan av att göra något som är viktigt – på riktigt.

Ylva Pettersson
lärare i historia och kulturhistoria, Katedralskolan i Skara. .
Ur DIU nr 8/2012

Ylva Pettersson var finalist till Guldäpplet 2012

Spel och lärande – hand i hand

Det är lektion i engelska i klass sju på Freinetskolan Hugin i Norrtälje. Eleverna är ute på en resa bland världens sevärdheter. Någon har just trillat ner från Mount Everest. Det var alldeles för jobbigt att försöka klättra upp igen – så resan går vidare till Colosseum i stället.

– Kan du teleporta mig till antikens Indien, undrar någon och läraren Jonas Lindahl, förflyttar sin elev till önskad plats med ett par knapptryck på tangentbordet.

Elevernas upptäcktsresor äger rum i ”The Wonderful World of humanities” en detaljrik värld byggd i MinecraftEDU där de kan upptäcka antika civilisationer och geografiska platser.

Sjundeklassarna är vana både att använda Minecraft och att berätta för utomstående besökare vad de sysslar med. När statsminister Fredrik Reinfeldt för några månader sedan besökte skolan för att ta del av nya metoder för att utveckla elevernas lärande var det sjuorna som demonstrerade för honom hur de arbetar med Minecraft i undervisningen. Och i mitten av maj ska de ta bussen in till Stockholm och demonstrera för deltagarna på Framtidens lärande hur de använder Minecraft i undervisningen.

Roligare än boken

Åttorna på Hugin har byggt många egna världar i Minecraft, men det går också att som i dag använda en redan färdig värld.

– Det är roligare än att läsa i en bok, säger Emily och Charlotte. Och det bidrar till att vi skaffar oss kunskaper.

– Vi letar efter fakta och information i spelet och sedan kontrollerar vi den information vi hittar mot andra källor, förklarar de.

På elevernas bänkar samsas datorerna med papper och penna. Innan eleverna gav sig ut på upptäcktsfärd formulerade de egna frågor kring vad de ville ta reda på. Frågorna och den information de hittar skrivs prydligt ner på papper för källkontroll och vidare utforskning.

– Vi skriver alltid på dator annars, säger Rasmus. Det är enklare ibland att skriva på papper säger han och visar handgripligt hur många klipp-och-klistra-klick det tar att kopiera information från spelet till lämpligt program i datorn.

– Man kan göra så mycket som man inte kan göra i verkligheten, säger Rasmus. Nu går jag omkring i Babylon, upptäcker saker, letar efter svaren på mina frågor.

Men även om det är motiverande att upptäcka historiska platser i spelet är det mer motiverande att bygga sina egna berättelser, om det verkar de flesta vara eniga.

Spelet inte målet

– Det måste alltid finnas ett mål med det vi gör i skolan, säger Jonas Lindahl, som undervisar i svenska och engelska. Och det är inte spelet Minecraft som är målet i undervisningen.

Jonas Lindahl har alltid varit intresserad av spel. Men när han växte upp var det på fritids man spelade. Inte i skolan. Och det som intresserade var spelens starka fångslande berättelser, världarna som kunde utforskas. Men i litteraturvetenskapen som han studerade i sin lärarutbildningen var det endast det skrivna ordet som gällde. Traditionen är stark och som nybliven lärare ville han, men visste inte hur och vågade inte heller, ta in spelen i undervisningen.

Vändpunkten kom när Jonas under några år arbetade på samma skola som Gunilla Molloy och var involverad i många diskussioner kring undervisning som tar avstamp i elevernas egen verklighet.

– Vad kan ungdomar relatera till. Jag hittade ett annat sätt att möta ungdomarna. Varför inte hitta det som är intressant för unga människor. Vi gjorde digitala historier, film och det slutade med att eleverna själva började jobba ämnesövergripande – därför att de behövde det för att göra de filmer de vill göra.

På elevernas egna villkor

När eleverna själva får vara med och fundera ut hur de ska arbeta för att lösa de uppgifter som styrdokumentet stipulerar händer det saker. Och i Minecraft har Jonas hittat ett spel som just nu är tillräckligt enkelt och samtidigt kraftfullt för att fungera i många olika sammanhang.

– Det är inte spelet i sig som är lärande. Man kan välja att använda ett spel på samma sätt som en bok där man som lärare ger läsanvisningar och ställer frågor. Jag vill inte låsa arbetet på det sättet. Ofta är det eleverna som kommer på nya sätt att arbeta. Allt behöver inte styras.

När åttorna skulle träna på uppsatsskrivande i engelska, blev det uppsatser om spel. De utforskade spelens uppbyggnad, gjorde egna spel och ofta hamnade de i situationer där de inte kunde ta sig vidare.

– Jag kunde ju inte heller svaret på alla deras frågor. Och när de frågade mig sa jag ofta: Hur skulle ni ha lärt er det om ni var hemma?

För eleverna blev det lite omtumlande. De egna strategierna för att lära sig nya saker på fritiden, fick en statushöjning användbar även i skolsammanhang.

– Jag vill i min undervisningen sträva mot att eleverna ska uppnå 21st century skills. Det är spännande att tänka på att vi idag utbildar för år 2025. Om tio år utbildar vi för år 2040. Vad innebär det?

'Carina Näslundh, ur DIU nr 3/2013

Jonas Lindahl är en av de nominerade till Guldäpplet 2013

Breda satsningar behövs för att digitalisera skolan

Debattartikel i Dagens Samhälle, 24 juni 2013

Debattartikel, Dagens Samhälle

Regeringen har nu tagit ett par välkomna steg i arbetet med att digitalisera skolan. Det är bra, men fler konkreta insatser behövs och arbetet med skolans digitalisering måste gå snabbare, skriver bland andra Peter Becker, ordförande i stiftelsen DIU, i en debattartikel i Dagens Samhälle.

Den 19 juni kom beskedet från regeringen att den sluter en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om att främja digitalisering och digital samverkan i skolan och offentlig förvaltning. IT-minister Anna-Karin Hatt och regeringen tar med detta beslut ett steg i rätt riktning, men digitaliseringen av skolan måste gå snabbare!

Avtalet med SKL kring påskyndande av digitalisering i skolan rör fyra punkter:

- Arbeta med att främja digitaliseringen och fler områden i den digitala agendan.
- Utarbeta ett ramverk för utvärdering och utveckling av digitaliseringen i skolor.
- Etablera ett samverkansforum för skola och IT.
- Ta fram förslag på hur den digitala samverkan mellan kommunala och statliga myndigheter kan förbättras.

SKL ska verkställa detta uppdrag i huvudsak under 2013, med en ersättning om 2,8 miljoner kronor. Med tillfredsställelse konstaterar vi undertecknare att statsrådet Anna-Karin Hatt nu tar steg i rätt riktning, helt i linje med de punkter och krav flera av oss drivit i ett tidigare debattinlägg. (Skolan måste digitaliseras snabbare, Dagens samhälle 29 oktober 2012.)

Det här är glädjande framsteg, men långt ifrån tillräckligt. Ett topporgan för samordning är exempelvis inte ett stort framsteg. Sverige behöver i dag konkreta insatser och breddsatsningar.

Upprättande av ett samverkansforum som ett topporgan för att samla erfarenheter och föra dessa tillbaka till regeringen är bra men klart otillräckligt. Här behövs resurser till breda samverkansformer för erfarenhetsutbyte och utvecklingsarbete såväl nationellt (såsom Framtidens lärande och därtill knutet partnerskap av aktörer demonstrerat under fem år), som lokalt och regionalt. Regionala centerbildningar för integration av moderna verktyg och arbetssätt i skola, i lärarutbildning och i rektorsutbildning är avgörande områden för insatser.

Utvecklande av ramverk för utvärdering av kommuners och skolors eget utvecklingsarbete är ett nödvändigt stöd till kommunerna i deras arbete, i enlighet med krav som ställts efter Skolinspektionens och Skolverkets under sista året publicerade utvärderingar av skolans IT-verksamhet. Ett ramverk för utvärdering är ett första steg, men här behövs

fortsatt stöd i många former till kommuner att förverkliga digitaliseringen av skolan i enlighet med styrdokumentet.

Vi undertecknare förutsätter att regeringen och utbildningsdepartementet fullföljer initiativet och ger Skolverket uppdrag kring stöd till skolans införande av moderna digitala verktyg och arbetssätt.

I Almedalen kommer alla undertecknarna att genomföra seminarier för att belysa framgångsfaktorer och framlägga konkreta förslag till en snabbare digitalisering av skolan.

Peter Becker, ordförande Stiftelsen DIU

Alexandra Blomberg, affärsutvecklingschef Netsmart AB

Anne-Marie Fransson, förbundsdirektör IT&Telekomföretagen inom Almega

Bo Jansson, förbundsordförande Lärarnas Riksförbund

Eva-Lis Sirén, förbundsordförande Lärarförbundet

Åsa Steholt Vernerson, vd Gleerups Utbildning AB

Tommy Öqvist, direktör Tieto Healthcare & Welfare Sweden AB

Stiftelsen DIU, Datorn i Utbildningen

Rapporten utges av Stiftelsen DIU och är nr 2 i en rapportserie där den första rapporten "Lång borta med nära – nätbaserad utbildning viktig för svensk skola", utkom i samband med Almedalsveckan 2013. Stiftelsen DIU, Datorn i Utbildningen är en oberoende och icke-vinstdrivande stiftelse vars syfte är att utveckla svensk skola med it som katalysator. Särskilt är fokus på arenor för den beprövade erfarenheten, erfarenhetsutbyte och idéutbyte för skolans drivande lärare och skolledare i samspel med kommuner, myndigheter, forskare, leverantörer och andra aktörer.

Stiftelsen DIU har sedan 2009 byggt upp den årliga konferensen Framtidens lärande – här och nu, senast på Stockholm Waterfront i maj 2013, den svenska arenan för skolutveckling med IT, i bred samverkan med skolor, myndigheter och kommuner, organisationer och leverantörer.

Stiftelsen DIU

- ger ut tidskriften diu, Sveriges pedagogiska specialtidsskrift kring IT och lärande
- arrangerar seminarier och studieresor bl a till BETT, OECD, Unesco
- koordinerar lärarpriset Guldäpplet som delas ut årligen till lärare som förnyat undervisningen med stöd av digitala verktyg
- producerar DIU-rapport liksom "1-1-kartan" för att förse skolor och kommuner med referenser liksom press och myndigheter med överblick över utveckling av IT i svensk skola
- presenterade i Almedalen 2013 Beslutsboken, med IT- och telekomföretagen, med fem förslag till regeringsbeslut för att främja digitalisering i svensk skola

Webbplats: www.diu.se

Kontakt

Ordförande
Peter Becker
Peter.becker@diu.se
tel: 070-7109 4453

Lärarpriset Guldäpplet

Guldäpplet är ett lärarstipendium. Guldäpplet utdelas årligen till en eller flera lärare som förnyat lärandet med stöd av IT i egen undervisning och som inspirerat elever och kollegor i ett lokalt, kommunalt och gärna även nationellt verksamhetsfält.

Guldäpplejuryns Särskilda Pris delas ut till en eller flera personer som har utträttat långvariga, betydelsefulla insatser för främjande av lärande med stöd av it och medier.

Sedan tio år utdelas lärarpriset Guldäpplet av Stiftelsen Yngve Lindbergs minne tillsammans med partners, med syftet att lyfta fram lärare som utvecklar egen undervisning med stöd av IT och inspirerar kollegor i när och fjärran. Sedan årsskiftet 2013 har Guldäpplet följande partners: Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Sveriges Kommuner och Landsting, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Tieto Sweden Healthcare and Welfare AB, Netsmart AB, Gleerups Utbildning AB samt Stiftelsen DIU, grundare och koordinator.

I juryn finns företrädare för samtliga partners samt de pedagoger som vann Guldäpplet 2011 och 2012. Priset består, förutom av ett stipendium på 25.000 kr, av ett vackert glasäpple med inläggning i äkta guld, blåst av mästarna vid Studioglas Strömbergshyttan i Hovmantorp.

Guldäpplets webbplats: www.diu.se/guldapple

